

David Kirk

De erecode
van de samoerai

Karakter Uitgevers B.V.

INHOUD

Opmerking van de schrijver 11

Deel Een
Geesten 13

Deel Twee
Bloedrode bloem 125

Deel Drie
De eenzame queeste van een kind 215

Deel Vier
Sekigahara 285

Epiloog 345

Dankwoord 349

Het barnas is leeg, al acht jaar. De jongen staat bij de muur van de kamer en kijkt ernaar, zijn handen steeds weer tot vuisten ballend. Hij voelt tegelijkertijd afschuw en liefde voor wat hij ziet.

Het huis is donker en stil. Het is groot genoeg voor een familie van twaalf personen, maar de jongen woont er alleen. Hij is de zoon van een samoerai en dus wordt hij verzorgd en bediend door boeren uit het dorp. Het ontbreekt hem aan niets. Het huis wordt schoongehouden, de tuin wordt onderhouden en aangebarkt, en er ligt altijd voedsel in de kisten en tonnen. Maar hij ziet de mensen die hem verzorgen nooit. Ze zijn bang voor hem en voor dit huis. Het lijkt wel alsof hij door spoken wordt verzorgd.

De jongen heet Bennosuke en de wapenrusting is van zijn vader. Zijn vader is niet dood, maar weg. In zijn afwezigheid moet het barnas onderhouden worden, maar de boeren mogen het beslist niet aanraken. En dus rust deze taak op de schouders van de jongen, al zolang als hij zich kan herinneren. Hij buigt voor de wapenrusting alsof het een mens is, en schuifelt er dan op zijn knieën naartoe, met neergeslagen ogen.

Het is een prachtig barnas. Het schubbenpantser van gelakte lamellen is egaal en glanzend zwart. Zowel aan de schouders als vanaf het middel hangen grote, rechtboekige platen die de armen en benen beschermen. De smalle vierkante plaatjes van metaal en hout vallen als schubben over elkaar heen en zijn bekleed met een dure, lichtblauwe stof die is versierd met borduursel van goud- en zilverdraad.

Maar het is vooral de helm die in het oog springt. Hij heeft een grote koperen kam die glanzend oprijst ter hoogte van het voorhoofd, met een patroon dat is gebaseerd op bladeren en mythische dieren. De helm zelf is gegraveerd met arabesken, met daartussen zorgvuldig uitgekozen gebeden voor geluk en overwinning. Het enige wat ontbreekt, is het gezicht van een knappe held, maar waar dat gezicht zou moeten zijn is slechts een gapende leegte zichtbaar.

Terwijl Bennosuke het barnas schoon begint te maken, heeft hij het gevoel dat er vanuit die duistere leegte naar hem wordt gekeken. Zijn bewegingen verraden jarenlange ervaring. Alle boekjes en gaatjes van de wapenrusting worden van stof en vuil

ontdaan. Het blootliggende metaal wrijft hij in met zuivere olie en hij controleert of de verbindingen tussen de platen nog intact zijn. Daarna pakt hij een doek en een kommetje was en begint hij te poetsen.

Dat vindt hij het vervelendst van alles. Kleine cirkelende bewegingen makend, lijkt het lakwerk in een donkere, maar glasheldere poel te veranderen. De jongen ziet zijn eigen spiegelbeeld en begint te blozen. Hij is een slungelige dertienjarige. In lengte doet hij voor niemand in het dorp onder, maar zijn houding straalt geen gratie uit. Hij maakt een onhandige indruk, maar dat is niet waar hij zich voor schaamt.

Op zijn gezicht en nek, en ook op het onder zijn kimono verborgen lichaam, zitten rode bulten en korsten. Niemand durft hem te zeggen dat hij aan de plaag lijdt, omdat hij er niet aan is gestorven en er ook niet aan zal sterven. Maar dit is wel de ware reden voor zijn eenzaamheid. Dit is waarom de boeren bang voor hem zijn. In zijn verbeelding ziet hij de boeren naar zijn huis komen om hem te begraven, met doeken voor hun gezichten en smeulende wierook. Ze doen hun plicht zo snel als ze kunnen.

Het gebogen oppervlak van het borstkurus vervormt zijn spiegelbeeld, zodat hij er nog afzichtelijker uitziet. Het lijkt wel of het hem bespot. De jongen droomt ervan dit harnas zelf te dragen, maar zijn spiegelbeeld vertelt hem dat dat onmogelijk is. Toch droomt hij ervan, want hij wil niets liever dan een samoerai worden. De jongen wacht met een mengeling van hoop en angst op de dag dat zijn vader thuis zal komen, wanneer dat zal zijn weet hij niet. In zijn fantasie leert zijn vader hem een sterke en trotse krijger te zijn die zich aan iedereen durft te laten zien, maar tegelijkertijd weet hij dat de samoerai die deze wapenrusting ooit droeg, vol afschuw zou neerzien op wat er van zijn opvolger was geworden.

Hij voelt zijn gezicht rood aanlopen van schaamte en er gaat een steek door zijn hart, maar hij blijft poetsen. Hij verafschuwt zijn werk, maar weet dat het zijn plicht is en dat het doen van je plicht de eerste regel van de samoerai is. Hij houdt vol, zijn hand blijft rondgaan, tot hij klaar is. Dan vouwt hij de poetsdoek op, schuifelt op zijn knieën weer naar achteren en maakt nog een buiging, waarbij zijn voorhoofd de mat van gevlochten riet raakt die op de grond ligt.

De jongen blijft even respectvol gebogen zitten en staat dan op. Hij zorgt ervoor dat zijn ogen niet op de naam vallen die in fel wit op de voorste kruisbeschermer van de wapenrusting staat, alsof het lezen van die naam de terugkeer van zijn vader kan bewerkstelligen, en zo de dag bespoedigt die hij vreest, maar waarnaar hij ook verlangt.

Hij zorgt ervoor de naam Munisai Hirata niet te lezen.

HOOFDSTUK EEN

De slag was voorbij, maar Kazuteru holde verder. Hij moest zijn plicht doen. De jonge samoerai schonk geen aandacht aan zijn brandende longen en spieren want hij moest een gewijd voorwerp bezorgen: een dolk zo lang als zijn hand. Zijn heer stond erop te wachten, op de heuvel boven het dal.

Het had gisteren en vanmorgen onafgebroken geregend, wat op het hoogtepunt van de zomer bijna nooit gebeurde. Inmiddels scheen de zon, maar intussen hadden honderden voeten en paardenhoeven de doorweekte grond in een moeras veranderd. Kazuteru's wapenrusting en kleding, oorspronkelijk helderblauw, waren nu vuilgrijs en aan zijn benen kleefden klei en gras.

Alleen zijn handen waren schoon, omdat hij handschoenen met daarover pantserhandschoenen had gedragen. Maar omdat het zo vochtig was en hij het warm had onder de lagen metaal, stof en hout van zijn uitrusting, was hij nat van het zweet. Het vocht prikte in zijn ogen, hij proefde het op zijn lippen, en toen hij plotseling wegzakte in de zachte bodem, viel hij voorover. De dolk glipte uit zijn handen.

Tijdens zijn val schitterde het lemmet in de zon, alsof het naar hem knipoogde, waarna het met een zacht, droevig geluidje in de weke modder verdween. Kazuteru kreunde nog droeviger. Zijn heer, de daimio, had wel duizend zwaarden en speren, maar dat was niet genoeg. Ze waren niet ceremonieel en zuiver. De dolk was zuiver geweest, maar was nu ook onrein.

Op zijn knieën zittend stak hij zijn linkerhand in de modder, die tot aan de pols verdween. Hij begon naar de dolk te tasten, haastig uit angst te laat te komen, maar ook beheerst uit vrees zich te snijden aan het scherpe staal.

Plotseling klonk er rechts van hem gekreun, een geluid dat zo meelijwekkend klonk dat Kazuteru even ophield met zoeken. Er lag een man

in een verwrongen houding in de modder. Een van zijn benen was verbrijzeld en zijn tenen lagen bijna tegen zijn knie aan. De samoerai was er zo slecht aan toe dat hij niet meer kon praten, maar zijn smekende ogen vroegen om de genadeslag. Even overwoog Kazuteru aan zijn wens te voldoen.

Maar toen zag hij dat de man rood droeg, de kleur van de vijand, en dus liet hij hem aan zijn lot over. De man leed vreselijk veel pijn, maar hij was slechts een van de velen.

Een van de honderden.

Zijn vingers stuitten op metaal. Hij trok de dolk tevoorschijn, die nu onder de modder zat. Kazuteru probeerde de dolk zo goed mogelijk schoon te vegen. Als kind hadden hij en zijn vrienden, die toen nog te jong waren om te weten wat heiligschennis was, ooit een klein gietijzeren Boeddhabeeldje tussen het voer van een os gestopt, om te kijken of het beest zo stom was het op te eten. Zo stom was de os inderdaad, en drie dagen later hadden ze de Boeddha teruggevonden. Nu hij die dolk zo zag, moest hij terugdenken aan dat sereen glimlachende, met stront besmeurde gezicht.

Water. Water moest hij hebben.

Maar afgezien van wat er door de bodem was geabsorbeerd, was daar geen water te vinden. Dit was het slagveld. Hij had geen tijd om terug te keren naar het verderop gelegen legerkamp, waar hij juist naartoe was gehold om de dolk te halen. De enige weg vooruit was omhoog, naar de top van de heuvel die ze minder dan een uur geleden hadden bestormd.

Glibberend in de modder begon hij weer te hollen, met de dolk in zijn besmeurde linkerhand, terwijl hij zijn rechterhand hoog en schoon hield. Voor hem stond het brandende kasteel van heer Kanno, dat uitkeek op het dal. Een van de kleinere gebogen daken stortte met luid geraas in. Op de wind kwam het geluid aan gedreven van rauwe, juichende stemmen. Een kolom zwarte rook steeg op.

Uit zijn ooghoek zag Kazuteru een gewonde man tegen een barricade van bamboestaken liggen. Hij leek wel dronken, zo onhandig was hij bezig. Met zijn gevoelloze handen probeerde hij een kroes naar zijn lippen te brengen. Het heldere water druppelde schitterend in het zonlicht uit de opening van een waterzak van rogenleer.

Kazuteru aarzelde, worstelend met zijn geweten, maar de man was

overduidelijk al zover heen dat het water hem niet meer zou redden. Hij ging op zijn knieën naast de samoerai zitten en probeerde de kroes van hem af te pakken, maar de man weigerde los te laten.

‘Ik heb dat water nodig, mijn vriend,’ zei Kazuteru vriendelijk.

‘Wa’ter,’ mompelde de man, met een glazige blik in zijn ogen. Toch probeerde hij nog te drinken, met zijn handen rond de kroes geklemd alsof de lijkstijfheid al was ingetreden.

‘Heer Shinmen heeft het nodig,’ zei Kazuteru.

‘V’r heer Shinm’n,’ zei de man. Puur uit instinct liet hij bij het horen van die naam gehoorzaam de kroes los. Hij sloot de ogen en stierf, terwijl er iets uit zijn mond bubbelde wat bloed noch water was.

Kazuteru sprak mompelend een dankwoord uit aan de ziel van de dode terwijl hij het water voorzichtig over de dolk liet lopen. Het was niet genoeg. Er bleef nog een zwarte klont modder op zitten. Er zat niets anders op dan zijn tong uit te steken en het mes schoon te likken. Nu wist hij hoe het slagveld smaakte. Hij spuugde. Schoner dan dit zou de dolk niet worden. Hij legde het wapen in zijn brandschone rechterhand en holde verder.

Naarmate hij hoger kwam, werd de grond steviger. Er was zelfs nog wat groen gras te zien. Zonder verdere obstakels te ontmoeten baande hij zich een weg tussen de overlevende samoerai naar de edelen en generaals. Uitgeputte voetsoldaten, allemaal net zo smerig als Kazuteru, zaten in een kring rond hun meerderen geknield. Ze zaten met hun gezicht naar het midden van de kring gekeerd om getuige te zijn van de slotakte. Sommigen zaten nog te hijgen, bij anderen werden open wonden gereinigd.

Kazuteru liep in gebogen houding naar dit geïmproviseerde hof, de dolk respectvol boven zijn hoofd geheven. Hij liet zich op een knie zakken en wachtte.

Zijn heer was gehuld in een dik onderkleed van geharde stof. Tijdens de veldslag was zijn kuras geraakt door een pijl, vlak boven zijn hart, en nu had hij het zware pantser uitgetrokken om de kneuzing te verzorgen die hij had opgelopen. Nu hij ternauwernood aan de dood was ontsnapt, had hij een enigszins manische blik van vreugde in zijn ogen, die hij niet kon verbergen.

Shinmen pakte de dolk aan en inspecteerde hem. Kazuteru hield zijn adem in. Zijn heer trok een wenkbrauw op bij het zien van de water-

druppels op het lemmet, maar zei niets. Hij schudde de dolk droog en knikte goedkeurend naar Kazuteru. De samoerai maakte een diepe buiging, waarna hij op zijn knieën naar achteren schuifde om zich bij de anderen te voegen. Hij proefde nog steeds de modder, maar er spelde een golf van opluchting en trots door hem heen. Hij had zijn taak volbracht.

‘Heer Kanno,’ zei Shinmen, zijn blik op de drie mannen werpend die midden in de kring zaten. ‘U weet wat er nu staat te gebeuren?’

Heer Kanno was de verslagen vijand. Hij bleef geknield zitten met tranen van de spanning in zijn ogen. Gehuld in een volledige wapenrusting in miniatuurformaat leek het alsof hij zo uit een klucht was weggelopen. Hij was namelijk pas negen jaar.

‘Ik geloof het wel,’ zei Kanno. ‘Ik moet seppuku plegen. Maar...’ De jongen maakte zijn zin niet af.

‘Maar?’ vroeg Shinmen.

‘Maar ik weet niet hoe dat moet, heer,’ zei Kanno terneergeslagen. Hij liet zijn smalle schoudertjes hangen. ‘Ik mocht het nooit zien. Ik wilde wel, maar mijn vader vond me nog te jong.’

Uit de menigte samoerai steeg een meelevend gelach op. Slechts twee mannen bleven stil. De ene was Ueno, de generaal van Kanno die naast zijn heer geknield zat. Hij was al oud en had grijs haar dat in plukken langs zijn hoofd hing. Hij was de ware aanvoerder van de vijand geweest, en hij was degene die de slag echt had verloren. Hij had een blauw oog, zijn neus bloedde en hij was vervuld van machteloze woede.

De tweede stond achter het knielende tweetal met een uitdrukkingloos gezicht, want het zou smakeloos zijn blijk te geven van vreugde tegenover zijn verslagen vijanden, aangezien niemand een grotere rol had gespeeld in het verslaan van de Kanno-clan dan hij. Zijn wapenrusting was sober en praktisch, zonder enige herkenningstekens of protserige versieringen, afgezien van de deuken en krassen die duidelijk maakten dat hij zich al heel vaak in de strijd had gestort zonder te sneuvelen. Zijn naam was Munisai Shinmen, en hij was commandant van de voet-soldaten van zijn daimio. Shinmen stelde zoveel vertrouwen in hem, en was zo op hem gesteld, dat hij hem de grote eer had bewezen hem zijn eigen naam te schenken. Nu wachtte hij geduldig op zijn bevelen, met een hand op de zwaarden aan zijn heup.

Het gelach stierf weg, waarna heer Shinmen weer het woord nam.

‘Seppuku is niet moeilijk, heer Kanno. Dat is waarvoor wij geboren zijn.’

Kanno maakte nog steeds een nerveuze indruk. ‘Mijn broers zeiden dat je een mes in je buik moet steken. Klopt dat?’ vroeg hij.

‘Dat klopt, heer.’

‘Doet dat geen pijn?’ vroeg Kanno.

Shinmen glimlachte om de naïviteit van de jongen. ‘Dat denk ik wel. Maar niet lang. Het doet heel eventjes pijn, maar daarna is uw eer gered en uw geest vrij om naar de hemel op te stijgen en te worden wedergeboren. Het is een mooie dood,’ zei hij.

‘Maar ik heb mijn eer niet verloren! Het was mijn vader, heer! Hij heeft u de oorlog verklaard!’

‘De clan en de daimio zijn een,’ zei Shinmen. ‘Dat is de weg van de adel. Het lichaam wisselt door de eeuwen heen, maar uw vader leeft in u voort, evenals uw grootvader, net zo goed als mijn vader en grootvader in mij voortleven, en zo door tot aan de vroegste tijden. Hun eer rust nu op uw schouders. Gaat u hen teleurstellen?’

‘Nee! Het is niet dat ik bang ben...’ zei Kanno. Hij raakte in paniek, want hij wist niet hoe hij duidelijk moest maken wat hij bedoelde. En zoals alle kinderen wilde hij niet kinderachtig overkomen tegenover al die volwassenen. ‘Het enige is dat... Ik weet het niet!’

‘Misschien kan uw generaal u laten zien hoe het moet,’ zei Shinmen.

De geknield zittende Ueno keek hem aan met een waanzinnige blik in de ogen. ‘Als u soms denkt dat ik jullie stelletje lafaards zoveel eer zal betonen, dan kunnen jullie me de...’ Hij grauwde en het spug vlog van zijn lippen.

‘Waar is uw waardigheid gebleven?’ snauwde Munisai. Het was het eerste wat hij zei. ‘Uw heer heeft uw hulp nodig, en dit is hoe u zich gedraagt? Bent u een samoerai, of heeft iemand vanmorgen een stinkende boer in het harnas van een generaal gestoken?’

‘Misschien was het een sluwe list,’ zei Shinmen.

‘U moet nodig wat over listen zeggen, Shinmen! U nam ons goud en deed alsof u vrede wilde sluiten als een duivelse vos! En u,’ de generaal richtte zich nu tot Munisai, ‘hoe durft u mij de les te lezen over hoe een samoerai zich dient te gedragen. In plaats van mij op het slagveld tegemoet te treden als een echte soldaat, besloop u mij van achteren, als een laag-bij-de-grondse dief!’

‘Dat was waar u zich had verstopt,’ zei Munisai.

‘Ik beschermde mijn heer!’ schreeuwde Ueno.

‘Dat heeft u dan heel goed gedaan,’ zei Shinmen sarcastisch. Opnieuw lachten de mannen, maar dit keer zonder medeleven.

Ueno richtte zijn blik op de grond en probeerde de vernedering langs zich heen te laten gaan, maar het werd hem te veel. ‘Lopen jullie allemaal naar de hel!’ riep hij. ‘Goed, ik zal het hem laten zien! Geef me het mes!’

‘En uw sterfgedicht dan?’ vroeg Shinmen.

‘Ik heb jullie niets te zeggen. Dat zou paarden voor de zwijnen zijn,’ zei Ueno, terwijl hij ruw zijn gespen opentrok om zijn wapenrusting af te doen. Hij legde het kuras voor zich op de grond en ging waardig op zijn knieën zitten. ‘Het mes,’ commandeerde hij.

Shinmen wikkelde de dolk in een stuk witte zijde, waarna hij hem op respectvolle wijze aan de generaal overhandigde, die het mes zwijgend aannam.

‘Ik neem aan dat u mij de eer zult bewijzen mijn hoofd door de grote Munisai Shinmen te laten afhakken?’ vroeg Ueno op snerende toon terwijl hij de punt van de dolk tegen zijn buik zette.

Munisai keek naar heer Shinmen, die eenmaal knikte. Hij ging naast de generaal staan en trok zijn katana, het lange samoeraizwaard. Dit sierlijke wapen was dof geworden na jaren van intensief gebruik, dus het glansde niet in de zon toen Munisai het hoog ophief, klaar om de dodelijke slag toe te brengen.

‘Ik ben zover, generaal,’ zei hij zonder poespas.

‘Let u goed op, heer?’ vroeg Ueno. De jonge Kanno mompelde bevestigend. Ueno haalde een paar keer diep adem, bevochtigde zijn lippen met zijn tong en vermande zich.

‘Dit is hoe een samoerai sterft,’ zei de oude man, terwijl hij zich plotseling achterwaarts op Munisai stortte.

Voor een oude, vermoeide man was hij opmerkelijk snel. Hij was al overeind gesprongen en had zich met zijn volle gewicht op Munisai gegooid voor de samoerai kon reageren. Munisai raakte uit balans en kon slechts met de grootste moeite de dolk opvangen, die Ueno in de opening tussen zijn wapenrusting en zijn nek probeerde te steken.

Munisai viel bijna, want zijn zwaard zat hem nu in de weg. Even leek het erop dat de dolk zijn keel zou raken. Maar op het laatste moment hervond Munisai zijn evenwicht en daarna was het kinderspel. Ueno

was al oud en Munisai hoefde slechts een ronddraaiende beweging te maken om Ueno over zijn heup te werpen. De generaal viel met een harde klap op zijn rug en nog voor hij overeind kon komen, doorboorde Munisai zijn borst met een machtige stoot van zijn zwaard.

De manier waarop hij hem doodstak was met opzet ruw en beledigend. Ze keken elkaar in de ogen en Munisai wist dat de stervende generaal de belediging had begrepen. Maar de oude man maakte geen geluid. Hij bewoog slechts zijn lippen, onhoorbare vervloekingen prevelend, terwijl zijn levenskracht uit hem weg stroomde. Uiteindelijk bewogen zijn lippen niet meer, werd zijn blik glazig en viel hij helemaal stil.

‘Walgelijk,’ doorbrak Munisai de stilte.

Hij trok zijn zwaard terug, veegde het bloed van de kling en stopte het zwaard terug in de schede. Pas toen lieten de lijfwachten heer Shinmen los. Ze hadden zich opgesteld als menselijk schild zodra Ueno zijn aanval begon. Munisai had ze goed getraind.

‘Hij haatte u,’ zei heer Kanno zachtjes. Hij was bewegingsloos blijven zitten. ‘U hebt de afgelopen zomer zijn zoon gedood, Munisai.’

‘Dan heeft hij zijn oordeel daardoor laten vertroebelen,’ zei Munisai. ‘Want hoe zat het dan met zijn eer? Zijn zoon stierf een edele dood, in een eerlijk gevecht. Hij niet. We gaven hem de kans eerbaar te sterven, maar dit... Dit was niet hoe het hoort, heer Kanno.’

‘Hoe moet het dan wel?’ vroeg de jongen.

Munisai aarzelde toen hij zag hoe angstig het kind keek. De open en eerlijke blik van de jongen riep een gevoel in hem op dat hij al jaren niet had ervaren, en hij begon langzaam en op zachte toon te spreken.

‘Wij zijn samoerai, heer. In ons leven staat de dood centraal. Niet alleen moeten we ons oefenen in het doden van onze vijanden, maar vooral ook in het overwinnen van onze eigen angst voor de dood. Seppuku is de uiterste beproeving. U moet de dolk van links naar rechts door uw buik trekken. Een enkeling slaagt erin het ritueel tot het einde uit te voeren, door de dolk te draaien en van boven naar onder te snijden. Maar dat komt slechts zelden voor, want er moet volledige stilte heersen. Als u snikt of schreeuwt, betekent dat dat u bang bent, en dus nooit een echte samoerai bent geweest. Als u te laf bent om het mes in uw buik te steken, of als u zich overgeeft aan blinde emoties, zoals Ueno, dan is dat des te erger.’

Hij wierp weer een minachtende blik op het lijk van de generaal en

knikte naar Kanno, hem uitnodigend de gruwelijkheid ervan tot zich door te laten dringen, zoals het daar lag, in een onnatuurlijke houding in de modder. Het zag er beestachtig, maar tegelijk ook kwetsbaar en zielloos. Na een paar tellen stilte gebarde Munisai naar zijn mannen, die een penseel, inkt en een strook zijde op een schildersezal brachten en voor Kanno neerzetten.

‘Dus Ueno haatte mij?’ vroeg Munisai. ‘Dan had hij mij in zijn sterfgedicht moeten vervloeken. Het ritueel moet waardig zijn en rust uitstralen. Door een sterfgedicht te schrijven, zuiver je jezelf van al je emoties. Stop al je angst, woede of verdriet in het gedicht, zodat je daarna leeg bent en vrij om op de juiste wijze seppuku te plegen.’

‘Een gedicht?’ zei Kanno. ‘Ik heb nog nooit een gedicht geschreven.’

‘Het is niet moeilijk, heer,’ zei Munisai. ‘Het hoeft geen echt gedicht te zijn, het hoeft niet te rijmen of aan regels te voldoen. Zeg gewoon wat u wilt.’

Kanno dacht een tijdje na. Zwijgend keken de samoerai toe hoe de jonge daimio zijn penseel in de zwarte inkt doopte en langzaam begon te schrijven. Geconcentreerd en met gefronste wenkbrauwen probeerde hij perfectie te bereiken.

Ondertussen keek Kazuteru naar Munisai. Hij had zijn commandant nooit meer dan bruuske bevelen horen geven, laat staan hem een toespraak horen houden. De man keek met een vreemd soort intensiteit naar de jongen, bijna verlangend.

Uiteindelijk ging Kanno weer op zijn knieën zitten en legde hij het penseel terzijde. Munisai keek over zijn schouder.

‘Is dit goed?’ vroeg de jongen gespannen.

Munisai knikte. Kanno lachte blij, vervuld van trots. Hij pakte het eeuwenoude zegel van zijn clan en drukte het onder zijn gedicht. Daarna werd de zijden doek opgevouwen, verzegeld en in een lakdoos gelegd, waarna hij werd weggehaald. De doos zou na het ritueel, samen met een lok haar van heer Kanno, naar zijn moeder worden gestuurd, als bewijs dat hij eervol was gestorven. Ze zou tegelijk lachen en huilen.

Er werd een witte doek op de modderige grond gelegd terwijl heer Kanno zijn wapenrusting uittrok. Het ceremoniële mes werd uit Ueno’s verstijfde vingers getrokken, gereinigd in een bak water en daarna aan Kanno gegeven. In zijn kleine handen leek het wel een zwaard. Hij knielde en richtte de punt op zichzelf.